

Jan TVRDÝ (1806-1883)

Mendelův portrét s květem fuchsie v ruce je výřezem ze skupinové fotografie augustiniánů z počátku šedesátých let 19. století. O Mendelových pokusech s umělým opylováním u fuchsii za účelem získání nových variet referují Dějiny moravského ovocnictví, vinařství a zahradnictví, které vyšly v roce 1898 v Brně.

Jan Tvrký (1806-1883) byl známý v celé Evropě jako významný zahradník-šlechtitel. Už v roce 1839 získal cenu Hospodářské společnosti za vyšlechtění nové výnosné odrůdy rybízu metodou umělého opylování. V šedesátých letech byl Tvrký známý svým šlechtěním fuchsii, kde dosahoval výrazných výsledků. Každý rok publikoval nové variety fuchsii v prodejních katalogích, které byly vydávány v němčině, francouzštině a angličtině a přispívaly k jeho obchodním úspěchům i na asijských trzích. Německý zahradnický a květinářský časopis *Deutsches Magazin für Garten- und Blumenkunde* často přinášel barevné ilustrace jeho vyšlechtěných novinek, které nesměly chybět v žádných zámeckých sbírkách květin na evropských šlechtických sídlech. Jednu ze svých nových odrůd fuchsii pojmenoval Tvrký po svém příteli Mendelovi. Další dva své nové výpěstky nazval podle velikánů vědy, jakými byli tehdy Galilei nebo Humboldt. Po roce 1865 Tvrký pravidelně zveřejňoval také své nové odrůdy verben, které mu přinášely obchodní úspěch, stejně jako tomu bylo u fuchsii. V odborných kruzích byl pro své systematické mnoholeté šlechtitelské programy a jejich vynikající výsledky přirovnáván k věhlasnému šlechtiteli květin z Bruselu, Corneliovi.

Tvrký přispíval také do diskusí zahradnické sekce Hospodářské společnosti, na kterých se debatovalo o umělém opylování. Zápis z říjnového jednání roku 1864 dokládá, že názory na využívání umělého opylování při získávání nových odrůd byly velmi rozdílné a pro nesmiřitelnost stanovisek nebylo možné dospět k jednoznačnému závěru. Mendel v té době už měl problematiku umělého opylování teoreticky i prakticky zpracovanou ve svých pokusech s hybridy hrachu, o kterých přednášel v Přírodovědném spolku o tři měsíce později. I v diskusi, která následovala po Mendelově slavné přednášce, se stanoviska diskutujících v hodnocení procesu umělého oplození u rostlin diametrálně rozcházela. Mendelovi náleží prvenství v objasnění oplození u vyšších rostlin na buněčné úrovni, které mu umožnilo řešit problematiku vzniku a vývoje hybridů. Uvažujeme-li o Mendelově motivaci k jeho pokusům s hrachem, jistě ji čerpal především od J. Tvrkého. Na jeho kolegialitu s Mendelem myslíme, když vidíme Mendela s květem fuchsie v ruce a když čteme první odstavec Mendelovy objevitelské práce, ve kterém přiznává, že „Podnětem k pokusům, o kterých se zde má pojednat, byla umělá oplození okrasných rostlin s cílem získání nových barevných variant. Nápadná pravidelnost, s jakou se po oplození mezi stejnými druhy stále vracely tytéž hybridní formy, dala popud k dalším pokusům, které měly sledovat vývoj hybridů u jejich potomků.“